

Лазарева Тетяна Миколаївна,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна
e-mail: t.lazareva@khai.edu, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-3827-6102>

Науковий керівник:

Філіпенко Наталія Євгенівна,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9469-3650>
n.filipenko@khai.edu

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.4.10>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Анотація: В науковій статті піддано аналізу міжнародно-правові засади забезпечення протидії тероризму у сфері цивільної авіації, актуалізовано проблеми, пов'язані з поглибленням інтеграційних процесів, активізацією суспільно-правових відносин між громадянами різних країн, динамікою глобального конструктивного міжнародно-правового співробітництва. Зазначено що, в міжнародно-правовому полі здійснюються заходи безпеки та приділяється особлива увага побудові надійного механізму захисту прав і свобод, законних інтересів громадян, дії яких забезпечуються, передусім, законодавчим закріпленням за державними структурами обов'язків і відповідальності по забезпеченню національних інтересів, використання міжнародних договорів, підготовка і подання в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері боротьби з тероризмом, фінансування проведення суб'єктами, які ведуть боротьбу з тероризмом, антитерористичних операцій, здійснення заходів щодо запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності.

Ключові слова: авіація, авіаційна безпека тероризм, конвенція, міжнародно-правове забезпечення протидії тероризму, цивільна авіація, акти незаконного втручання.

Постановка проблеми. В умовах новітнього часу міжнародно-правовий розвиток визначається поглибленням інтеграційних процесів, активізацією суспільно-правових відносин між громадянами різних країн, динамікою глобального конструктивного міжнародно-правового співробітництва. Процес глобалізації як сучасна загальносвітова тенденція сприяє розширенню територіальних меж діяльності терористичних організацій. Безпрецедентне зростання масштабів тероризму стає причиною посилення співпраці держав у протидії йому й, відповідно, зумовлює важливість наукових досліджень з протидії тероризму в сфері міжнародного права.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Обрана проблематика була предметом досліджень М. О. Беляєва, С. С. Босколова, О. М. Литвинінова, О. О. Митрофанова, М. І. Панова, В. В. Сташиса, Г. О. Спіциної, В. Я. Тація, Н. Є. Філіпенко, П. Л.

Фріса та інших вчених. Але не достатньо вирішеними є питання щодо вдосконалення законодавства у сфері боротьби з тероризмом, фінансування проведення суб'єктами, які ведуть боротьбу з тероризмом, антитерористичних операцій, здійснення заходів щодо запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності, особливо в контексті військової агресії РФ проти України.

Виклад основного матеріалу. В даний час загроза тероризму є однією з найбільш актуальних проблем, багато в чому визначаючи світовий порядок денний. Не можна заперечувати того факту, що навіть одиничний випадок терористичного акту несе в собі виняткову суспільну небезпеку, оскільки він є злочином, який вмістить у своєму складі декілька об'єктів: посягає на життя і здоров'я людей, і на економічні, соціальні, культурні відносини, загострює наявні в суспільстві проти-

річчя, демонструючи можливість їх вирішення насильницьким шляхом. Глобалізація надає тероризму транснаціональний характер, у зв'язку з чим необхідним видається аналіз сучасного стану міжнародно-правового регулювання протидії тероризму, в тому числі шляхом класифікації правових положень з точки зору того рівня міжнародної кримінальної політики, в рамках якого здійснюється правове регулювання протидії тероризму. аналіз останніх досліджень і публікацій [1, с. 885].

Відсутність міжнародно-правового регулювання протидії тероризму унеможливорює надійний захист основ національної безпеки, і сприятиме фатальним наслідкам не лише для самих елементів, але й для всієї системи у цілому. Головне призначення цієї системи полягає у досягненні цілей національної безпеки, а отже основною функцією даної системи є забезпечення збалансованого існування інтересів особи, суспільства і держави через моніторинг, діагностування, виявлення та ідентифікацію, запобігання та припинення, мінімізацію та нейтралізацію дії внутрішніх і зовнішніх загроз та небезпек. Реагування на загрози має бути адекватним не лише характерові та їх масштабам, але й рівню бажаного і можливого стану забезпечення національної безпеки.

Ураховуючи той факт, що відповідно до ст. 3. Конституції України найвищою соціальною цінністю є життя людини, особливою увагою має приділятися побудові надійного механізму захисту прав і свобод, законних інтересів громадян, дія якого забезпечуватиметься, передусім, законодавчим закріпленням за державними структурами обов'язків і відповідальності по забезпеченню національних інтересів [2, с. 57].

Правову основу боротьби з тероризмом становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Закон України Про боротьбу з тероризмом, інші закони України, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом, 1977 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом, 1997 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, 1999 р., інші міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, резолюції Ради Безпеки ООН та інших міжнародних безпекових організацій, укази і розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, що приймаються на виконання законів України [3].

Служба безпеки України здійснює боротьбу з тероризмом шляхом проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності, у тому числі міжнародної; збирає інформацію про діяльність іноземних та міжнародних терористичних організацій; провадить у межах визначених чинним законодавством повноважень виключно з метою отримання упереджувальної інформації у разі загрози вчинення терористичного акту або при проведенні антитерористичної операції оперативно-технічні пошукові заходи у системах і каналах електронних комунікацій, які можуть вико-

ристовуватися терористами; забезпечує через Антитерористичний центр при Службі безпеки України організацію і проведення антитерористичних заходів, координацію діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом відповідно до визначеної законодавством України компетенції; здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з терористичною діяльністю; ініціює питання накладення на невизначений строк арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них за зверненням особи, яка може документально підтвердити потреби в покритті основних та надзвичайних витрат; забезпечує у взаємодії з розвідувальними органами України безпеку від терористичних посягань установ України за межами її території, їх співробітників та членів їхніх сімей; надає рекомендації, пропозиції, застереження та приписи іншим суб'єктам боротьби з тероризмом з питань боротьби з тероризмом, які є обов'язковими для врахування та виконання. Служба безпеки України спільно з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, через свої територіальні органи (у разі їх утворення) здійснюють антитерористичну підготовку населення та науково-методологічне забезпечення антитерористичної діяльності з метою підготовки населення до дій в умовах терористичного акту.

Національна гвардія України здійснює боротьбу з тероризмом шляхом упередження та припинення терористичної діяльності, у тому числі під час здійснення нею захисту конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом, забезпечення громадської безпеки та охорони громадського порядку, забезпечення охорони органів державної влади та інших об'єктів, виконання інших завдань, визначених законодавством, вживає заходів щодо припинення діяльності терористичних організацій.

Підготовка, організація і проведення антитерористичних операцій та координація діяльності суб'єктів, які ведуть боротьбу з тероризмом чи залучаються до конкретних антитерористичних операцій, діяльності уповноважених підрозділів суб'єктів боротьби з тероризмом та Антитерористичного центру при Службі безпеки України, що полягає у здійсненні ними в умовах безпосереднього підвищеного ризику для життя та здоров'я заходів (у тому числі силових) з протидії незаконним збройним (воєнізованим) формуванням (групам), терористичним організаціям (групам), розвідувально-диверсійним групам, припинення терористичних актів і кримінальних правопорушень, вчинюваних із терористичною метою, участі у забезпеченні режиму воєнного та надзвичайного стану в разі їх оголошення (оперативно-бойова діяльність); участь у підготовці проєктів міжнародних договорів України, підготовка і подання в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у сфері боротьби з тероризмом, фінансування проведення

суб'єктами, які ведуть боротьбу з тероризмом, антитерористичних операцій, здійснення заходів щодо запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності; видача зазначених у частині першій цієї статті осіб, з метою притягнення до кримінальної відповідальності та виконання примусових актів іноземної держави, здійснюється згідно з законодавством і зобов'язаннями, узятими Україною у зв'язку із ратифікацією Європейської конвенції про видачу правопорушників, 1957 р., Європейської конвенції про боротьбу з тероризмом, 1977 р., та інших міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також на засадах взаємності [4].

Метою даного аналізу є порівняння сучасних концепцій міжнародного та національного права, запропонований науковий підхід до визначення поняття акту незаконного втручання в діяльність цивільної авіації, який враховує новітні тенденції та стандарти міжнародного права, а також чинні міжнародні зобов'язання та практичні потреби України. Необхідно привернути увагу наукової громадськості до проблем термінології, понятійно-категоріального апарату, що склався у міжнародному та вітчизняному праві.

Розвиток авіаційної техніки з початку ХХ ст. дозволив широко використовувати цивільну авіацію як повітряний транспорт, що має велику вантажопідйомність і великий радіус дії. Цивільна авіація стала розвиватися як міжнародна. Але виникли проблеми через відсутність єдиних правил польоту, стандартів в обслуговуванні руху, відмінність навігаційного і радіонавігаційного обладнання, різні мови екіпажів.

Для узгодження цих питань у листопаді 1944 року в Чикаго зібралися представники 52 країн. СРСР не прибув на конференцію через присутність на ній Іспанії, Португалії і Швейцарії, які під час війни займали протімецьку позицію.

Делегації на конференції узгодили два основних питання. Перше питання, що стосувалося технічного забезпечення польотів, не викликало серйозних розбіжностей, і відносно швидко було узгоджене.

Багато суперечок було у другому питанні, щодо економічного відносин при використанні міжнародного повітряного транспорту. США, що мало найбільшу цивільну авіацію, прагнуло повної свободи польотів в інших країнах. У конвенції було визнано повний суверенітет держав над своїм повітряним простором.

Конференція завершила свою роботу 7 грудня 1944 року. Підписані на конференції документи конференції передані на зберігання уряду США — країни-депозитарія. Держави, які приєднувалися до Конвенції, повідомляли про це уряд США, який протягом 30 днів повідомляв про приєднання держави до цієї угоди. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію набрала чинності у квітні 1947 року. Україна подала заявку 10 серпня 1992 року, Конвенція набрала чинності для України 9 вересня 1992 року.

Неоцінний вклад щодо правової регламентації безпеки цивільної авіації було зроблено з прий-

яттям Чиказької конвенцією про міжнародну цивільну авіацію від 07.12.1944 р., але спеціальним нормативним актом, що регулює на міжнародному рівні захист цивільної авіації від правопорушень слід визначити Конвенцію про правопорушення та деякі інші акти, що здійснюються на борту повітряного судна, прийняту 14.09.1963 р. в Токіо (Токійська конвенція). До актів, що здійснюються на борту повітряного судна ця конвенція відносить усі діяння, які можуть загрожувати або загрожують безпеці польоту повітряного судна, особам, майну, підтримці належного порядку дисципліни на борту повітряного судна. У даному міжнародному нормативному акті вперше було зроблено спробу щодо юридичної кваліфікації незаконного захоплення повітряного судна або незаконного втручання в його експлуатацію. У п. 1 ст. 2 Конвенції надається визначення незаконного захоплення цивільного повітряного судна, це коли особа (особи) на борту повітряного судна за допомогою сили або погрози силою незаконно здійснює (здійснюють) контроль над повітряним судном у польоті, або якщо такий акт готується до здійснення.

Токійська конвенція також застосовується до кримінальних злочинів що можуть мати місце на борту повітряного судна (крадіжка, перевезення наркотиків тощо). Ця Конвенція є єдиною, що містить норми, які регламентують дії командира і членів екіпажу при вчиненні незаконного акту або спробі його вчинення. Токійська конвенція вступила у дію з 1969 р. Україна є її учасником.

Правове регулювання в сфері авіаційної безпеки також здійснює Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаазька конвенція) від 16.12.1970 р. Відповідно до Гаазької конвенції, держава-учасниця Конвенції, на території якої виявляється особа, що вчинила або намагалася вчинити насильницькі дії щодо захоплення повітряного судна, має зобов'язання застосувати суворі заходи покарання до винних осіб, якщо вона не видає зазначених осіб державі-прапора. Хоча в Конвенції не міститься положення про обов'язкову видачу злочинців, зафіксовані в ній злочини підлягають виключенню, як такі, що передбачають їх видачу без додаткового укладання між державами договорів про видачу злочинців. Отже, основним досягненням Гаазької конвенції визнається визначення АНВ міжнародними злочинами та законодавча вимога позиціонування їх такими у вітчизняному законодавстві країн-учасниць.

В 1971 р. в Монреалі було укладено конвенцію про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації, у 1988 р. до Монреальської конвенції було прийнято Протокол, який з незначними змінами поширив дію Конвенції на випадки вчинення АНВ в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію. Особливе практичне значення у регулюванні питання убезпечення цивільної авіації має Додаток 17 до Чиказької конвенції, що міститься у Міжнародних стандартах та рекомендованій практиці (SARPs), розроблених ICAO, з номіналом «Захист Міжнародної цивільної авіації від актів незакон-

ного втручання». Цей документ, які всі інші стандарти ІКАО, спрямований на координацію створення кожною державою, що має членство в цій організації, власної ефективної програми безпеки цивільної авіації та втілення її у національне законодавство та практику.

Підставою для розроблення Додатку 17 було збільшення правопорушень в повітряній сфері у 60-х роках ХХ століття, що свідчили про необхідність укріплення системи безпеки цивільної авіації. Було проведено Чрезвичайну сесію Асамблеї ІКАО у 1970 р., яка прийняла резолюцію про розроблення специфікацій щодо проблеми незаконного втручання в сфері цивільної авіації (повітряне піратство). Публікація Додатку 17 відбулася в 1974 році і після цього неодноразово доповнювалася відповідно до потреб держав. Найбільш важливою процедурою щодо убезпечення безпеки відповідно до Додатку 17 є інспекція/догляд пасажирів, багажу в міжнародних аеропортах як превентивна процедура, спрямована на виявлення латентних спроб здійснення АНВ. ІКАО відслідковується статистика, яка доводить ефективність проведення зазначених заходів безпеки, тобто спостерігається значний вплив інспекційних заходів на зниження кількості незаконних захоплень повітряних суден. Також Додаток 17 ставить за мету координацію діяльності всіх суб'єктів, що приймають участь в організації та функціонуванні системи національної безпеки цивільної авіації і зазначає, що головна відповідальність за захист своїх пасажирів, активів, прибутків покладена на авіаексплуатантів, а держава-реєстрації, у свою чергу, має забезпечувати розроблення та втілення ефективних додаткових національних програм безпеки авіаційної діяльності.

Тероризм за останні десятиліття набув статусу явища глобального масштабу. З року в рік зростає кількість терористичних актів, а самі вони стають дедалі агресивнішими та жорстокішими. Якщо на початку 70-х років ХХ ст. основним об'єктом терористів була власність, то у 80-х роках, за урядовими даними США, половина всіх терористичних актів була спрямована проти людей [5]. Криміналістична характеристика тероризму складається з певних елементів. Аналіз сучасної діяльності різних терористичних груп свідчить, що в цілому спосіб вчинення терористичного акту залежить від ідеологічної платформи конкретного угруповання, його цілей і напрямів діяльності. Але також існують такі способи, як захоплення заручників, підпали, викрадення літаків, захоплення адміністративних будівель аеропортів тощо. Вчиненню терористичних актів, як правило, передують ретельна підготовка. Це може бути пошук вибухівки, виготовлення вибухових пристроїв, придбання зброї, підшукування співучасників, спеціальна підготовка виконавців та інше. Необхідно мати на увазі, що підготовчі дії терористів залежать від того, в якій формі планується вчинити той чи інший теракт. На етапі підготовки до вчинення теракту у правоохоронців уже з'являється можливість притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення таких злочинів, як незаконне зберігання вогнепальної зброї, вибухових речовин та інше. Підготовка терористів здійснюється,

як правило, у спеціально створених для цього таборах і на полігонах, із залученням інструкторів для навчання володіння зброєю, вибухівкою, прийомом рукопашного бою тощо. Досить часто вчинення певного терористичного акту передують вчинення цілої низки інших злочинів. Для терористів важливо, щоб про їх діяльність, про вчинені ними терористичні акти дізналося якомога більше людей, було привернуто увагу світової спільноти. Тому, як правило, вони не приховують здійснення ними терактів, але приховують сліди злочину, які можуть вказувати на причетність до цього злочину конкретної особи. Вони намагаються всіляко приховати сліди, які вказували б на конкретну особу. Наприклад, використовують вибухові пристрої сповільненої дії, з годинниковими замками чи з радіокерованими детонаторами, тобто застосовують вибухові пристрої, які можуть вибухнути без обов'язкової присутності на місці вибуху. місцем вчинення вибуху будуть місця найбільшого скупчення людей (великі адміністративні будівлі, заклади торгівлі, громадський транспорт, зокрема метрополітен, місця громадського відпочинку, вокзали, аеропорти, літаки, людні вулиці та площі тощо). Час вчинення терористичних актів залежить від конкретної мети, яка стоїть перед терористами. Треба пам'ятати, що вони чітко планують свої операції, тому для вчинення теракту вибирають найбільш слушний з їх точки зору час.

Одним із найбільш вражаючим прикладом міжнародних терористичних актів на території України є нічим не прикрита агресія, яка розпочалася з середини квітня 2014 року на Донбасі. Проросійські сили вже 2 травня 2014 року застосували переносні зенітно-ракетні комплекси для збиття двох гелікоптерів Мі-24 армійської авіації України під Слов'янськом. У червні проросійськими бойовиками збито літак Іл-76, що заходив на посадку до Луганського аеропорту. 1 липня 2014 року документом NOTAM A1383/14 Україна закрила повітряний простір над зоною конфлікту для цивільної авіації до висоти 7900 м. 14 липня в Луганській області, у п'яти кілометрах від російсько-українського кордону, збитий транспортний літак Ан-26 Повітряних сил ЗСУ на висоті 6500 м. Проведений у листопаді 2014 року аналіз фото- та відеоматеріалів засвідчив, що літак був збитий ЗРК Бук з території Росії. У відповідь на це, 14 липня Україна ще підвищила межу закриття повітряного простору документом NOTAM A1492/14, піднявши обмеження до 9750 м. Відповідно до норм ІКАО, на той час не існувало чіткого регламенту щодо безумовного закриття повітряного простору над зонами конфлікту. Так, повітряний простір над зонами конфліктів у Малі, Судані, Лівії, Іраку, Сирії та інших не закривався для цивільної авіації.

17 липня 2014 року цивільний літак виконував регулярний рейс МН17 з Амстердама (Нідерланди) до Куала-Лумпура (Малайзія); вилетів з Амстердама о 13:30 за київським часом та прямував до міжнародного аеропорту «Куала-Лумпур», зв'язок із літаком перервався близько 16-ї години. Рештки літака впали поблизу міста Торез Донецької

області. На борту перебувало 298 людей (283 пасажирів і 15 членів екіпажу), ніхто не врятувався.

За попередніми даними, літак збитий ракетою «земля-повітря», запущеною російськими диверсантами або проросійськими терористами з території окупованих районів Донеччини за допомогою самохідного ЗРК «Бук» М1, доставленого туди Російською Федерацією. Терористичне угруповання «ДНР» спочатку заявило, що збило літак, але потім відмовилося від своїх тверджень. Українська сторона заявляє, що має докази причетності Росії до катастрофи літака Boeing 777 Росії. Водночас, Російська Федерація відкидає будь-які звинувачення. Розслідування причин катастрофи тривало з перешкоджанням збору доказів сепаратистами, які контролювали територію падіння літака.

29 липня 2015 в Раді безпеки ООН відбулось голосування за створення міжнародного трибуналу щодо розслідування за фактом збиття літака. Пропозицію зі створення трибуналу надали Австралія, Бельгія, Малайзія, Нідерланди та Україна. Постійні члени Ради безпеки США, Велика Британія та Франція підтримали створення трибуналу, Китай утримався. Також утрималося два непостійних членів Ради безпеки ООН: Ангола і Венесуела. При 11 голосах «За» рішення зі створення трибуналу було заблоковане Росією.

16 січня 2017 року Україна подала позов до Міжнародного суду ООН з метою притягнення Російської Федерації до відповідальності за вчинення актів тероризму і дискримінації протягом її незаконної агресії проти України. Серед перелічених терористичних атак названо і збиття пасажирського літака рейсу МН17 біля Донецька. У липні 2017 року країни-члени Спільної групи з розслідування (Joint Investigation Team) ухвалили рішення здійснювати кримінальне провадження у справі в межах правової системи Нідерландів. Для цього 7 липня 2017 року підписано Угоду між Україною та Королівством Нідерландів. Розгляд судової справи над підозрюваними у збитті на сході України літака «Малайзійських авіаліній» рейсу МН-17 почався 9 березня 2020 року і тривав 25 тижнів. Представник ЄС з закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель від імені Євросоюзу заявив, що початок кримінального судового процесу у справі збиття рейсу МН17 9 березня 2020 року є важливою віхою у напрямі винайдення правди, встановлення справедливості і притягнення до відповідальності винних у збитті літака.

Судовий процес по звинуваченню чотирьох причетних до катастрофи малайзійського авіалайнера МН-17, збитого над Донбасом, за оцінками юристів, триватиме 4-5 років. Обвинувачені на початку суду: Сергій Дубинський (позивний «Хмурий»), Ігор Гіркін (позивний «Стрелок»), Олег Пулатов (позивний «Гюрза»), Леонід Харченко (позивний «Кріт»).

23 березня 2020 р. суд з причини коронавірусу був відкладений до 8 червня 2020 р. Станом на травень 2021 р. суд у Нідерландах повернувся до справи МН17: визначившись з «інспекцією». Зокрема, суд мав визначитись з порядком «інспекції» місця реконструкції частин збитого літака на

авіабазі Гілзе-Ріен, яка була запланована на 26 травня 2021 року.

Окружний суд Гааги на засіданні 17 листопада 2022 року оголосив, що лише довічне ув'язнення буде достатнім покаранням для росіян Ігоря Гіркина та Сергія Дубінського, а також українця Леоніда Харченка, які визнані винними в катастрофі рейсу МН17 2014 року.

Висновки. Абсолютну безпеку забезпечити неможливо, тому будь-яка держава має перш за все намагатися максимально забезпечувати безпеку людей, в тому числі при здійсненні певних захисних акцій, пов'язаних з актами незаконного втручання у повітряній сфері. Складно цілком звести нанівець акти незаконного втручання, однак координація дій, уніфікація певних правил тощо здатні забезпечити підвищення авіаційної безпеки міжнародного повітряного транспорту.

Бібліографічні посилання

1. Протидія тероризму в умовах сучасного міжнародного права / М. Є. Мальцев // Молодий вчений. 2018. № 11(2). С.885-888. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11%282%29_88 (дата звернення 26.02.2024).
2. Поняття системи забезпечення національної безпеки України / В. А. Ліпкан // Право і Безпека. 2003. Т. 2, № 4. С. 57-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2003_2_4_14 (дата звернення 26.02.2024).
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 26.02.2024).
4. Про боротьбу з тероризмом. Закон України / (із змінами, внесеними згідно із Законом, документ 638-IV, чинний, поточна редакція від 28.04.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення 26.02.2024).
5. «Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки» / П. Біленчук, А. Кофанов, О. Кобилянський // Навчальний посібник. Київ 2009 URL: https://www.kdu.edu.ua/Documents/international_terrorism.pdf (дата звернення 26.02.2024).

Lazareva Tetiana

International legal provision of anti-terrorism in the field of civil aviation

Abstract: The report analyzed the international legal principles of countering terrorism in the field of civil aviation, updated the problems related to the deepening of integration processes, the activation of social and legal relations between citizens of different countries, the dynamics of global constructive international legal cooperation. It is noted that, in the international legal field, security measures are implemented and special attention is paid to the construction of a reliable mechanism for the protection of rights and freedoms, the legitimate interests of citizens, the actions of which are ensured, first of all, by the legislative establishment of duties and responsibilities for the protection of national

interests by state structures, the use of international contracts, preparation and submission in the established order of proposals for improving legislation in the field of combating terrorism, financing of anti-terrorist operations by entities fighting terrorism, implementation of measures to prevent, detect and stop terrorist activities.

Key words: aviation, aviation security, terrorism, convention, international legal protection against terrorism, civil aviation, acts of illegal interference.

Зразок для цитування:

Лазарева Т., Філіпенко Н. Міжнародно-правове забезпечення протидії тероризму у сфері цивільної авіації. Пропілії права та безпеки: наук. журнал. Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2024. №4. С. 69-74. DOI: 10.32620/pls.2024.4.10.